

Asia: VN/3049/2021

Lausuntopyyntö opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

1) Opettajarekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin tuottamiin hyötyihin ja rekisterin käyttötarkoituksiin. Onko rekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset kuvattu selvitysraportissa onnistuneesti ja eri tahojen tarpeet ja näkökulmat huomioiden? (Ks. raportin luku 6, osin myös luku 7).

Vapaa Sivistystyö ry (VST ry) kiinnittää huomionsa siihen, ettei lausuntoa ole pyydetty vapaan sivistystyön piirissä toimivilta keskusjärjestöiltä opettajarekisteristä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä (tässä: selvitys).

Luvussa 5.9 Aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö viitataan OAJ:n verkkosivustoon opettajan työstä, arjesta ja kelpoisuusvaatimuksista. VST ry näkee opettajan työn luonteen paljon laajemmassa kontekstissa esimerkiksi kansalaisjärjestöjen oppimisympäristöissä (opintokeskukset), jossa opettajanimikettä ei käytetä pedagogisessa toiminnassa (ohjaaja, luennoitsija, mahdollistaja jne.) tai erilaisten hankkeiden ja verkostojen koulutuksissa, jotka jäisivät opettajarekisterin ulkopuolelle.

Valtaosassa vapaan sivistystyön oppilaitoksissa käytetään kuitenkin nimikkeitä opettaja tai tuntiopettaja. VST ry näkee opettajarekisterin hyödyt lähinnä formaalin oppimisen yhteyksissä, kuten laajennetun oppivelvollisuuden opetuksessa, maahanmuuttajien luku- ja kielikoulutuksissa sekä avoimen yliopiston tarjonnassa – kaikissa opetustilanteissa, joissa on valtakunnalliset, hyväksytyt opetussuunnitelmat.

VST ry:n mielestä opettajarekisteri tuottaa eniten hyötyjä pääsääntöisesti oppivelvollisille lapsille ja nuorille. Vapaan sivistystyön vaihtelevissa ja monimuotoisissa oppimisympäristöissä uusi opettajarekisteri ei tuota vastaavia hyötyjä.

2) Opettajarekisteriin liittyvät haasteet: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisteriin liittyviin haasteisiin. Onko opettajarekisteriin ja sen perustamiseen liittyvä haasteet huomioitu selvityksessä onnistuneesti? (Ks. osin luvut 6, 8 ja 9)

Selvityksessä todetaan varsin osuvasti: ” uusi tiedonkeruu tulisi lisäämään etenkin perustamisvaiheessa työtaakkaa sille taholle, joka tallentaa tiedot sovitussa muodossa paikallisesti käytössä olevaan tietojärjestelmään. Tämä on yksi uuden tiedonkeruun hyötyjä vähentävä tekijä.”

VST ry:n mielestä uusi opettajarekisteri on liian laaja ja kallis hanke joka kuormittaa vapaan sivistystyön oppilaitosten hallintohenkilökuntaa, eikä hanke tulisi saavuttamaan rekisterissä olevien kaikkien oppilaitosten opettajien 100%:n kattavuusastetta. Tulevaisuudessa tapahtuvasta automatisaatiosta ei ole takeita nykytilanteessa.

Vapaassa sivistystyössä toimii hyvin laaja joukko tilapäisiä tuntiopettajia, ohjaajia tai luennoitsijoita, jotka vaihtuvat alati muuttuvalla sykkeellä lyhytkestoisilla kursseilla, webinaareilla tai luentotilaisuuksissa. Näiden henkilöiden vieminen rekisteriin ei ole tarkoituksenmukaista.

3) Opettajarekisterin kohderyhmät ja vaiheittainen eteneminen: Pyydämme kommentteja raportissa esitettyihin opettajarekisterin kohderyhmiin ja vaiheittaiseen etenemiseen. Jos opettajarekisteri perustetaan, mitkä kohderyhmät opettajarekisterin tulisi kattaa, mitä koulutusasteita sen tulisi koskea? Miksi? Onko selvityksessä esitetty opettajarekisterin perustamisen vaiheistaminen tarkoituksenmukaista? (Ks. luku 7)

Vapaan sivistystyön opiskelijoiden kurssisuorituksia on ollut mahdollista kirjata KOSKI-järjestelmän tietovarantoon vaiheittain 1.8.2021 lähtien. Opettajarekisteriä ehdotetaan selvityksessä perustettavan myös KOSKI-tietovarantoon vaiheittaisella etenemisellä.

Ensimmäisessä vaiheessa otettaisiin selvityksessä mukaan esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opettajat. Tämä on se kohderyhmä joka hyötyisi eniten opettajarekisteristä. Toisessa vaiheessa otettaisiin mukaan varhaiskasvatuksen, ammatillisen koulutuksen, vapaan sivistystyön sekä taiteen perusopetuksen opetushenkilöstöä.

VST ry:n mielestä opettajarekisteriin ei saada kaikkia opetushenkilöstöryhmiä mukaan rekisteriin yksinomaan jo siitä syystä, että valtaosa vapaan sivistystyön tarjonnasta koskee vapaatavoitteisia, ei osaamis- tai opetussuunnitelmaperusteisesti kuvattuja koulutuksia. Rekisteristä tulisi keskeneräinen ja epäsymmetrinen kokonaisuus, eikä siten palvelisi opettajien rekrytointia oppilaitoksiin.

4) Opettajarekisterin sisällöt: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin sisältöihin. Mitä tietoja rekisterin tulisi kattaa? (Ks. luku 7.3)

Ei-tutkintoon johtavien opettajien täydennyskoulutusten kohdalla selvityksessä esitetään kaksi vaihtoehtoa: joko olemassa olevaan KOSKI-tietovarantoon ”mikäli KOSKI-tietovaranto on valmis ottamaan vastaan ei-tutkintoon johtavan koulutuksen tietoja” tai uuteen opettajarekisteriin, johon opettajien koulutuspäivät tallennetaan. Molemmat vaihtoehdot ovat omiaan lisäämään hallinnollista työtaakkaa vapaan sivistystyön oppilaitoksissa, eikä odotettavissa olevat hyödyt ole tasapainoisessa suhteessa rekisterityön kustannuksiin.

5) Opettajarekisteriin liittyvät tiedonsaantioikeudet ja tietosuojakysymykset: Pyydämme kommentteja opettajarekisteriin liittyviin tiedonsaantioikeuksiin ja tietosuojakysymyksiin. Pitäisikö opettajarekisterin tietojen saatavuus organisoida jotenkin toisin kuin mitä selvityksessä esitetään? (Ks. erityisesti luku 9.5; osin myös muut luvun 9 alaluvut)

Henkilötietojen tietosuojalaki ja tietosuojalaki tarjoavat sinänsä riittävän suojan tiedonsaantioikeuksien ja tietosuojaan liittyvien kysymysten vastaamiseen. VST ry:n mukaan ei kuitenkaan tarvita uutta laajaa opettajarekisteriä, joten nämä huomiot ovat ajankohtaisia vain 1. kohdassa mainittujen opetussuunnitelmallisten koulutusten kohdalla.

6) Opettajarekisterin kustannukset: Pyydämme kommentteja rekisterin perustamiseen ja ylläpitoon liittyviin kustannuksiin. Onko opettajarekisterin kustannukset kuvattu selvityksessä onnistuneesti? Millaisia selvityksen ulkopuolelle jääneitä kustannuksia opettajarekisterin perustamisesta ja ylläpidosta voi aiheutua? (Ks. pääasiassa luku 8.1)

Selvityksen luvussa 8.1 mainitaan arvioitujen kustannusten tason vaikeudet eri järjestelmien ja teknisten rajapintojen yhteensovittamisesta. Työnantajien eli koulutusten ylläpitäjien kustannuksia ei myöskään pystytä arvioimaan tarkasti. Tämä on selvityksen heikoin kohta – ei riitä että hämärästi luvataan: ”On todennäköistä, että tiedonsiirron automatisointi on tulevaisuudessa nykyistä sujuvampaa.”

7) Vaihtoehdot rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle: Pyydämme kommentteja vaihtoehdoista rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle. Onko esityksessä huomioitu riittävän kattavasti muut vaihtoehtoiset tavat tiedonkeruulle? Olisiko selvityksessä esitetylle opettajarekisterille toimivaa vaihtoehtoa, joka tuottaisi tarvittavaa tietoa opettajista? Miten nykyistä kolmen vuoden välein toteutettavaa opettajatiedonkeruuta tulisi kehittää nykyisiä ja tulevia tietotarpeita vastaavaksi? (Ks. pääasiassa luku 8.3, myös 3.4)

Selvityksessä esitetystä vaihtoehdoista mikään järjestelmä ei vastaa nykyisiin tai tulevaisuuden tarpeisiin.

VST ry:n mielestä opettajarekisteri voisi tulla ajankohtaiseksi kun automaatio pystyy hoitamaan valtaosan kirjauksista TAI rekisterin toisessa vaiheessa, jos voidaan korvata rekisteriin liittyviä tuntuja lisäkustannuksia työnantajille/koulutuksen järjestäjille.

8) Muut mahdolliset huomiot opettajarekisteriselvitykseen liittyen

-

9) Kannatatteko selvityksessä kuvatun opettajarekisterin perustamista?

Ei

Wallén Björn
Vapaa Sivistystyö ry